195/ks
Народна библиотека Србије Београд
Периодика
1 Примерак

Поштарина плаћена у готову

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИЈАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кењиње Љубише 1

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 јануара 1931.
БРОЈ 1—2 — ГОДИНА XII.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата: 48 дин. За иностранство 60 дин. Примерак 2 динара

РАЗОРУЖАЊЕ

H. Daumier приказује у цртежу »Разоружање« наличје овога питања: у позадини су врата са натписом »Биро за разоружање«, пред вратима, лево и десно, стоје две групе добро наоружаних војника. Воћа леве групе, окренут лицем према вољи десне групе, позива свога vis-à-vis широком кретњом руке да уђе у биро. А овај, учтивим поклоном, одбија првенство уласка речима: »После Вас...«

У мају године 1926 била је при Друштву Народа прва припремна конференција о најважнијем проблему за осигурање трајнога мира, *о разоружању*, а сада, у новембру прошле године, последња пред великом конференцијом за разоружање, која ће бити или крајем ове године или почетком идуће. Четири пуне године су претставници светских држава размишљали о формули, у званичном језику речено *конвенцији*, која би дала могућност за *постепено* разоружање, јер више па. ср. потпуно разоружање, на мах као што је био предложио на првом састанку претставник Русије — нико и не очекује. Све расправе до данас биле су гола теорија и веома је мали број држава, које су до сада показале добру вољу за истинско разоружање да би могле на будућој великој конференцији доказати да није потребно да чежња за миром остане само сан, и то »ружан сан« као што многи кажу.

Све државе на свету су имале 1913 год. 20 милиона спремних војника, а сада је спремних 30 милиона. Од 1913 године надаље удвостручили су се издаци за наоружање, и европске државе троше дневно 6 милиона долара за спремање будућег рата. Франпуски буџет за војску је ове године за 125 милиона франака већи од лањског. Енглеска троши 75%, Америка 72% и Француска 70% од свог пелокупног буџета за отплаћивање ратних дугова и за спремање новог наоружања. Немачка се задужила за последњих 6 година за 3.848.8 милиона марака, а у исто доба је потрошила за војску 4.177.3 милиона — дакле, задуживала се само за »наоружани мир«. Шведска извози данас два пута више оружја него што га је извозила године 1923. Енглеска индустрија за грађу аероплана је примила у последње време за стотину и стотину хиљада фунти поруџбина из инстранства. Индустрије — без изузетка — спремне су да могу у даном моменту продуцирати ратни материјал. Акције предузећа за израду оружја и другог ратног материјала се лагано, а сигурно пењу из дана у дан.

Све је то официјелни пацифизам држава, у тим бројевима је сажето све неповерење једне државе према другој, а неповерење, основ наоружања, изражава се у учтивој кретњи: »После Вас...«

На септембарском заседању Друштва Народа лањске године је рекао енглески министар спољних послова, *Хендерсон*, следеће: »Наши корани су спори, народи постају нестрпљиви, они сумњају у нашу добру вољу. *Ако не постане разоружање на мору потпуно, ако га не допунимо смањењем сувоземне војске и ваздушних бродова, ми нисмо испунили уговоре о миру, мир Европе и светски мир неће бити осигуран*«. Даље је нагласио Хендерсон у како великој мери зависи стварање Уније европских држава од успеха разоружања.

Ове речи енглеског министра могле су се сматрати као увод пун наде за новембарску припремну конференцију за разоружање. Али, за то време су били изборе за немачки парламенат са неочекиваним резултатом, огромним порастом екстремних политичких партија, које у својим изјавама нису ни мало мирољубиве. Ти резултати су имали велики утицај на припремну конференцију, што се најбоље видело на постуцшима енглеског претставника, *Лорда* Cecila (Сесила), који је био раније увек искрен присталица истинских мера у питању наоружања.

Новембарска конференција за разоружање је ради тога од великог значења јер је имала задатак да изради конвенцију за велику конференцију, зато су јој присустовали и претставници нечланова Друштва Народа — Русије, Турске и Америке. Какви су њени успеси? Ако се они посматрају са гледишта такозваног *активног* пацифизма, пацифизма који сматра *насиље* и *силу* — а милитаризам је органски део насиља и силе — за једини, централни проблем целокупног живота, онда нису били постигнути никакви успеси, јер остаје у несмањеној снази најкрупније средство силе и насиља, милитаризам. Ако се пак посматрају успеси са гледишта официјелног пацифизма, који се ослања првенствено и једино на силу и насиље, који одржава мир са непрестаном претњом офанзивног рата, онда су били успеси, то је — све је остало као што је било.

У напрт конвенција, која ће бити предложена великој конференцији за разоружање примљене су између осталог и следеће најлакше одређене (које нису обавезне за будућу конференцију):

1.) *Ограничење ефективног стања војске*, т. ј. смањи се број официра, војника по позиву и скрати се војни рок. Ова одредба, тако тумачи Лорд Сесил, значи први корак на путу да се измене велике армаде у армаде милиције за одбрану властите земље. Раније је Лорд Сесил заступао гледиште да треба смањити *контингент рекрута*, јер се само на тај начин смањи број *спремних резерва*. У државама са обавезном војном службом чине праву војничку снагу баш спремне резерве. Још године 1926 је он тражио да се смање резерве. пошто су оне меродавне за офанзивну снагу сваке државе. Ако се скрати само рок војне службе, тиме се још ништа није учинило у смислу правог разоружања — резерве се допуњавају сваке године у једнакој мери. Противу таквог привидног ограничења ефективног стања војске рекао је немачки делегат Бернсторф: »Општа војна обавеза има у некојим земљама такве форме да се мушки део становништва већ од колевке васпитава у милитаристичком духу, а ми се то апсолутно не обазиремо. Ако извежбане, спремне резерве искључимо из конвенције, не вреди та конвенција ни мастила којим ће бити потписана«. За предлог немачког делегата да се рачунају у ефективно стање такође резерве и да се смањи број резерве гласали су делегати Шведске, Норвешке, Холандске, Немачке, Русије и Кине. Предлог је пропао.

2.) *Смањивање војног материјала.* И при том питању делегати су били подељени на две скупине, од којих је једна заступала *индиректно* смањивање, а друга *директно*. Индиректно смањивање, за које је била већина, састоји се у томе, што се налаже државама да сваке године смањују буџет за војску. То се веома лепо чује, а у ствари је само заваравање. Директно ограничење војног материјала је у томе да се смањи материјал који спремају државе годинама и годинама и држе га у магацинима. Даље кажу браниоци директног ограничења да индиректно ограничење не може дати стварног резултата и ради тога, што је куповна снага новца у појединим државама веома различита, да набавна цена оружја није меродавна за његову вредност у рату, да може бити аероплан који баца бомбе много јевтинији од огромних тавкова са великим топовима, а ипак је ефект аероплана са бомбама много страшнији. Зато присталице директног ограничења траже да се поништи већ спремљени ратни материјал и да се смање набавке новог. Ово тражење могло би се остварити само једном строгом контролом, која би се морала ослањати на међусобно поверење — а поверење међу државама не постоји и неће постојати док не престане такмичење у наоружању. Предлог за директно ограничење ратног материјала је добио само девет гласова на конференцији и пропао је.

3.) *Смањивање броја ратних аероплана.* Начелно се сагласила комисија да ће велика конференција за разоружање одредити број ратних аероплана за сваку државу. Број ће бити одређен за летала, спремна за старт. Неколико делегата тражило је да се смањивање односи на моторе, а не на летала, јер од броја мотора зависи његова снага за борбу — али ово истинито начело за разоружање није било примљено. Такође није био примљен предлог да треба смањивање да се односи и на резервни материјал, што је од велике важности. Тиме би се спречило свако изигравање, а начело да треба смањити само број ратних аероплана спремних за лет, може се изиграти на тај начин, да се намерно пусти по који аероплан недовршен, а на стоваришту чекају остали делови.

4.) *Наоружање на мору.* О томе питању се припремна конференција сагласила обзиром на тонажу појединих типова ратних бродова, а сагласила се и у томе да се државе потписнице обавезују да ограниче наоружање на мору.

5.) *Хемијски и бактериолошки рат.* Према предлогу припремне конференције овај рат треба забранити. Даље је био примљен предлог Енглеске да се позову владе да се изјасне о томе да ли забрана треба да обухвата и оне гасове, који немају за последицу смрт већ само онеспособе за борбу.

Ова питања била су дакле главни предмет расправа и, према томе, ушла су у конвенцију; најважнија дебата је била при питању под тачком 1 која се бави смањивањем наоружања сувоземне војске. То питање је за већину држава најважније, јер правих велесила на мору је мали број, а баш у томе питању није постигнут никакав напредак. Лако је пристати на забрану хемијског рата, кад се располаже великим армадама и добрим материјалом — наоружање још није на путу разоружања. Енглески социјалистички лист »Daily Herald« (Дели Херелд) је писао за време конференције с обзиром на њен рад следеће: »Европа се наоружава као што је то радила пре 1914 године. Са наоружањем расте несигурност, страх и међусобно неповерење. Ако људске масе не мобилишу своју политичку моћ да направе томе покрету крај, он ће се без сумње развити до његовог страшног циља.«

Време да људске масе мобилишу своју политичку моћ неће још тако брзо доћи, јер за то је потребно да се темељно промене *дух и мисленост* човечанства, и да свеопшта етичка и морална храброст заузме место данашњег свеопштег моралног кукавичлука.

Љубљана. **Алојзија Штеби.**

*

И ако би било истинито да је према спољном насиљу дозвољено свешћак не би све било од користи. На силна средства нису равна праведној ствари. Како би могао одобравати да се руши мир грађана, па било за коју год ствар? Које добро вреди да откупимо крвљу наше браће? Чак слобода би била тиме прескупо плаћена.

(Jean Jaque Rousseau u »Lettres de la Montagne.«)

*

Одричемо право сваког спољног рата и сваког спољној борби, одричемо право сваком ратовању са спољним оружјем, свеједно за који циљ и из којег разлога. То је наше признање пред целим светом. Дух Христа, који нас води, не мења се, и не може данас забранити неку ствар, која доноси зло, а сутра нам је наредити; сигурно знамо и то кажемо целоме свету да нам Дух Христа који нас истински води неће никад заповедати да ратујемо или да водимо рат са спољним оружјем, противу кога било, и не за царство Христово, и не за краљевства тога света.

(Из изјаве енглеских квекера из године 1660, предате краљу Карлу II.)

*

У ркос свих великих резолуција, свих свечаних уговора и свих брижљиво уређених организација које треба да служе изравњању интернационалних спорова, наоружава се свет више него пре рата и сувише често чујемо изразе мржње.

(Калвин Кулиџ, бивши председник Сјед. држава сев. Америке, 18 јула 1930 г.)

Папа осуђује еманципацију жене.

Почетком овога месеца донеле су новине кратку садржину папине енциклике, која пре свега расправља о браку и при томе се ослања на речи св. Августина о значењу брака. По учењу св. Августина може се изразити свраха брака следећим речима: потомство, верност, сакрамент. Папа

2426/17

осуђује у својој енциклици »модерне теорије« о браку, осуђује спречавање порођаја и брачне бесе, које нису склопљене у цркви. Папи не може нико кратити право да прописује својим верним како морају испуњавати одредбе католичке цркве које су њене догме. Све што се разуме са изразом »модерни брак,« што учи евгеника — тако каже енциклика — имало је последице које папа осуђује и које је означио речима »еманципација жене«. А тиме је папа додирнуо оно поље жениног рада које није везано никаквом догмом. По извештају у »Словенцу« (бр. 6 од 9 јануара т. г.) осуђује папа »троструку еманципацију жене: физиолошку којом тежи да се ослободи брачних и материнских дужности, економску којом тежи да добије при свакидашњем раду опасну независност, и на крају социјалну еманципацију којом се жена увлачи у политичке заблуде«.

Тако невероватно звучи папино осуђивање »троструке еманципације« да човек помисли да ли су вести у новинама тачне. Скоро немогуће је мислити да папа познаје тако слабо развитак социјалног живота и да тако слаб психолог да не би сматрао троструку еманципацију жене за неизбежну последицу факата које не може одстранити са света ни стотину енциклика. Католичке жене, које су се еманциповане и на трг правца морају сада напустити позиве, партије, парламенте — или бити непослушне.

До сада смо навикли да је баш црква увек за себе узимала заслугу »да је ослободила жену«. То су њени претставници безброј пута наглашавали у разним дебатама. Још више. Политичке партије целога света које су саграђене на католичкој идеологији, много су се трудиле да се жене »завлаче у политичке заблуде«. Чудновато је само то да папа дозвољава мушкарцима да још даље остају у политичким заблудама. Шта да раде сада оне жене католичких партија које седе у разним парламентима?

Рад Женских покрета

Годишња скупштина Женског покрета у Љубљани.

Женски покрет у Љубљани одржао је 18 децембра годишњу скупштину којом је руководила претседница госпођа *Анела Воде.* Чланице су дошле на скупштину у великом броју и скупштина је потекла веома живо и занимљиво. Извештај о раду поднела је госпођа *Ћирила Штеби Плешко,* секретар. Из извештаја види се да је друштво пазило на то да оджи везе са члановима. Чланице су редовно долазиле на састанке друштава. Друштво је имало много предавања, које су одржавале његове чланице, нарочито госпођа *Водетова.*

Најинтересантнија тачка дневног реда је била последња: програм друштвеног рада за идуће три године. Програм је био примљен са одобравањем и чланице су обећавале да ће свесрдно помоћи његово остварење. Програм је подељен на три дела:

1.) Рад за ојачање феминистичке свести чланица.

2.) Рад, који треба да врше чланице за опште добро.

3.) Пропаганда.

Из првог дела наводимо следеће тачке: оснивање клуба и читаонице; систематска предавања из биологије, психологије, етике, социологије.

Други део обухвата следеће: акција за оснивање азила за незаслонене раденице; заштита женских шегрта; саветодавница за избор позива, заштита жена, отпуштених из затвора; организовање туторства за ванбрачну децу; саветодавница за правне ствари; саветодавница за хигијенски и здравствени живот у браку.

Трећи део има следеће тачке: издавање летака за пропаганду феминистичких идеја; измена жена разних балканских народа.

Следили су још избори за нови одбор, који се одмах после скупштине конституисао: претседница *Ћирила Штеби-Плешко;* потпредседница *Анела Воде;* секретар *Малчи Пријатељ;* благајник *Ема Пече;* одборнице *Вера Албрехт, Павла Хочевар, Карла Модиц, Марија Мохорчић, Јожица Новак, Стана Штурм,* надзорни одбор: *Мира Енгелман* и *Аница Левец.*

Скупштина Београдског Женског покрета

28 децембра одржана је скупштина београдског Женског покрета у просторијама Женског клуба. У одсуству претседнице г-ђе А. Штеби, која се налази на дужем боловању, почасна претседница Женског покрета г-ђа Л. Петковић је претседавала скупштини. Прво је прочитан поздрав претседнице. Саслушан са великом пажњом, поздрав је оставио добар утисак, и једногласна жеља скупштине је била да се претседници телеграфски отпоздрави.

Затим је прочитан извештај о раду у прошлој години, из кога се види, да је Женски покрет у прошлој години највише радио на упознавању наших жена са доношењем нових закона, обавештавајући их о законским пројектима, и по стручно обрађеним рефератима, на широким скуповима чланица Ж. П. доношени су закључци, како би требало утицати да сви нови закони што боље поправе досадашњи положај наше жене. На оваквим састанцима третирано је у току прошле године о следећим законима: чиновнички закон, део наследног права грађанског закона, санитетски закон, апотекарски закон, закон о домаћој послузи и т. д. Поред овога одржавана су двојака предавања у Женском клубу, једна која су стручно обрађивала поједина актуелна питања, која нарочито интересују наше жене, а друга која су додиривала теме из разних домена (науке, уметности, књижевности, и т. д.)

У своме пропагандистичком раду Женски покрет је увек употребљавао само она средства, која могу имати стварну вредност за наш покрет, и у томе раду је увек избегавао сваку демагошку пропаганду. У томе циљу је допунио своју библиотеку новим феминистичким делима, и многим изданьима Лиге Народа, како би олакшао нашим женама, које се интересују за рад ове важне институције, да се њоме могу боље упознати. Читаоница, која је отворена преко целога дана, има леп број часописа и новина, страних и наших, које стоје на расположењу свима нашим чланицама.

У сарадњи са Подмлатком Црвекрста, Женски покрет је и у овој години одржао домаћински курс са ученицама Учитељске школе у Београду. Просторије свога Клуба ставља на расположење свима женским организацијама, и у току прошле године било је неколико скупова женских удружења, која су одржана у Женском клубу. Клуб постаје све више сврашиште наших жена, које боравећи кратко време у Београду, за врло скромну цену налазе у Женском клубу пријатан дом.

У извештају је са задовољством истакнуто, да су у току прошле године задобивена три нова положаја за жене: инспекторство у Министарству просвете, управништво у Женском казненом заводу и за примариуса у Београдској болници. Нарочито је истакнут успех наименовањем прве жене експерта у нашој делегацији у Хагу. Ови успеси показују сигуран напредак женског покрета код нас у земљи.

У дискусији, која се развила по извештају, истакнуто је да овогодишњи извештај показује један леп развитак чисто феминистичког рада београдског Женског покрета, и са великим задовољством је подвучено да се у свакој акцији Женског покрета осећа несебичан рад, који је једино руковођен искреним побудама за побољшање положаја у коме се налазе наше жене, и тежњом да учешћем жена у раду нашега народа допринесемо што више општем напретку.

На крају као предлог да се појача акција за прикупљање прилога за подизање дома Женског покрета, и на самој скупштини је покупљена лена сума новаца, као дар присутних чланица.

Скупштина је завршена једногласним закључком, да се упути претставка Господину Претседнику Владе и Законодавном Одбору, у коме ће се опет поновити захтеви да нова Грађански закон буде базиран на потпуној равноправности грађана оба пола.

Управа је остала непромењена.

Скупштина Сарајевског Женског покрета

4 јануара т. г. одржана је годишња скупштина сарајевског Женског покрета. После једне године мучног застоја у раду, ова скупштина је у толико важнија, што се на њој испољила велика потреба наших напредних жена у Сарајеву да реорганизују Женски покрет и да отпочну живљу акцију. Утврђен је програм рада за идућу годину, која се у главном простире у три правца: 1) заштита жене уопште; 2) активна феминистичка пропаганда; 3) утицај на јавност да се заштити свако, коме је потребна ма какве врсте заштита.

На скупштини је било веома много дискусије, односно доношења нове прагматике градске штедионице у Сарајеву, којом се из службе отпушта свака чиновница која се уда, дајући јој једну отправнину, и ако плаћа пензиони фонд свака чиновница, као и њен мушки колега. Са скупштине је упућена претставка Господину Бану Дринске бановине, Савезу градова и Организацији општинских намештеника у Љубљани, у којој се тражи помоћ да се она неправда која тешко погађа жену, што пре уклони.

Г-ђа Јованка Шиљак одржала је на скупштини једно предавање, о Босанској жени, које је изазвало опште одушевљење.

Скупштина је закључена избором новог управног одбора, у који су ушле наше познате феминистиње из Сарајева, а за претседницу је изабрана г-ђа Др Мања Живановић. Радујући се овој срећној реорганизацији Женског покрета у Сарајеву, који увек најлепше ради, желимо срећан успех у будућем раду

Умберто Урбанац Урбани

Јела Спиридоновић Савић.

У својој књизи Scrittori jugoslavi Г. У. У. Урбани је дао италијанској публици порт. е наше песникиње г-ђе Јеле Спиридоновић Савић, који ми у преводу доносимо за наше читаоце.

Госпођа Јела Спиридоновић Савић, супруга југословенског генералног конзула господина Владислава Савића, провела је, пред сам рат, три године у Трсту као ученица у Колежу Св. Богородице Сион ке.

Заједно са Јованом Дучићем, Бранком Лазаревићем, Богданом Поповићем и другим познатим српским писцима, госпођа Савић је била сарадница београдског »Новог Времена«, које је уређивао господин Владислав Савић. Новеле младе списатељке одмах су привукле на себе пажњу публике.

Пратећи свога мужа у његовој дипломатској каријери, пре но што ће се вратити у Трст 1926 год. госпођа Савић је живела у Бечу, Минхену, Паризу, Лондону и Њу-Јорку. Супрузи Савић, који познаје италијански језик, уметност и литературу, искрени су пријатељи наше земље. Генерални конзул Савић је пријатељ Луиђи Барцинија и других високих личности из нашег политичког и новинарског света још из доба када је био дописник „Corriere della Sera“, руских и лондонских листова. Господин Савић је 1918 год. у Њу-Јорку издао на енглеском језику књигу »South Eastern Europe« за коју је Nicholas Murray Butler написао предговор. Јој у тој својој интересантној публикацији писац не крије своје искрено пријатељство према Италији.

*

»Песме Јеле Спиридоновић Савић,« писао је Јован Дучић, »разликују се од песама нас старијих по облику, а од песама млађих по садржини.«

Похвала коју је песникиња потпуно заслужила, врло је драгоцена, јер долази од стране »виртуоза српске лирике деветнаестог века«, а ласкава је утолико више што је Дучић поред тога још и фини књижевни критичар. Говорећи затим о дивној лирско-епској песми госпође Савић »Пергамент брата Стратоника«, Дучић без околишења тврди да је то једно од најлепших српских песничких дела и вероватно најбоље, које је дала нова поратна генерација

Са личним убеђењем, које је плод марљивог изучавања дела Јеле Савић, слажем се са Дучићем у дивљењу, а за разлику од творца стихова без размере и савршених строфа, дивим се такође слободној форми коју је песникиња узела.

Дучић се није баш изјаснио о форми песама г-ђе Савић, али неће ипак да пропустим, а да не напишем његову аверзију за слободан стих из кога, како он пише, произилазе непотребне фразе, опширност, понављање, вербализми.

Може се дати за право Дучићу када каже да, кад не би постојали слободни стихови, многи би од данашњих песника ћутали, као што су ћутали и пре рата.

Али, хваљени садржај песама г-ђе Савић мора се похвалити и слободна форма њених стихова, у којима се врло ретко налази непотребно и само лепа игра речи, док потпуно одговарају слободним летовима песникињине душе.

Не могу да замислим у формалистичкој крутости сонета, у реду збијених катрена или баш и у ширем даху песме, мистичне и духовне летове и жарке и необуздане скокове осећања у поезији г-ђе Савић. Натерати ту бујну и плаху поезију, и поред своје привидне мирноће, да узме одређене и ограничене облике, значило би одсећи јој крила, скинути велове, оковати бесну игру њене фантазије за земљу када хоће да се баци у вечност, неизмерност и божанственост.

Да слободни стих није раније постојао, постао би са г-ђом Савић: он је душа њене поезије.

А да песникиња не прибегава слободном стиху зато што јој је то згодније или стога што не уме да влада сликовним обликом, показује епски елемент »Пергамената брата Стратоника«. Роман лирско-епске поеме, испреплетане оријенталним мистицизмом, одличан су модел традиционалне метрике. Боље од сваке анализе, за познавање песникиње може послужити ма која од њених песама. Лако је изабрати из једне од збирки њених лирских песама «Са уских стаза« (1919) и »Вечите стрепње« (1926). Ако сам, као што се надам, направио добар избор, видеће се очигледно битни елементи поезије госпође Савић.

Ево песме »Пред огледалом«.

Пред огледалом стоја
прекрасна
млада жена:
Дакле,
ове моје златне косе
и влажне зене,
и грозничаво црвене усне,
и ово моје крто тело
око чијих се удова
меко савија
хармонија
а које у покрету
зна да буде
и Ритам
и Песма...
Дакле све је то
прах и пепео..

Вечиту душу која је, пре но што ће сићи у њено тело, била душа неке гранитне планине, душа неке птице, неког лептира или вероватно душа најлепше планете у васиони, пита песникиња да ли ће се за време својих лутања кроз векове сетити земаљских тела; да ли ће се сећати да је била у телу једне жене врела срца и лаке памети, која је лудо волела један мали врт са ружама и која се грчевито хватала за жене и људе

Женски делегати на индијској конференцији.

Светска штампа ћути о индијској конференцији. Ретко читамо по нешто у континенталним листовима о важним конференцијама у Лондону. У опште се прати више са много пажње ова највећа и најважнија »битка око стола« којом би се решио најновији проблем светске политике. Индијски кнежеви и енглески политичари се труде, да створе изузетне путеве у Индији, али праву слику стања, целу везу извесних питања још не видимо.

Кад год чујемо о неком нерешљивом задатку, о непријатном сусрету, али сад баш пред Божић застао је рад. Томе није крив неспоразум међу Индусима и Енглезима, него неспоразум међу делегатима Мухамедана и Индуса. Ова тачка је најтежи задатак конференције. Macdonald, врховни вођа конференције, упутио је озбиљне речи делегатима опомињући их на тешку одговорност заједничког рада, молећи, да се пређе на пријатељско решење свих проблема у корист Индије и целог човечанства.

После претсеника енглеске владе узела је реч Begum Shak Nawaz женски делегат из Индије. Говор њен, спонтан и непосредан, учинио је најдубљи утисак на све присутне. Природно је, да је говорила за мир. Друга делегаткиња Mrs. Subbarayen говорила је о благодети мира. Оба говора су изазвала нову атмосферу; делегати, мушкарци, су одмахнули када су ове две жене покушале, да изгладе све неједнакости и поруше све препреке, која су мушкарци створили.

»Дошао је дан практичних предлога и време солидног конструктивног рада, — рекла је Begum Shak Nawaz — молим Вас да добро промислите да успех наше мисије зависи од стварања индуско-мухамеданске заједнице. Ако се ујединимо, ако се спорazумемо, ми ћемо постајати, наша ће домовина цветати, пропашћемо, ако будемо гајили неједнакости. Ми смо браћа и ако изгледа да има легије неспоразума међу нама. Крв нам потиче из једног извора, под истим сунцем смо се родили, живимо једно поред другог, радост и жалост су нам једнаки. Ко то заборави, заборавио је да смо ми сад за добро Индије овде.

— Браћи Индусима имам засебну реч: Будимо стрпљиви спрам наше мухамеданске браће. Ако им помажемо са љубављу, они ће нам исто са љубављу враћати. Мухамеданској браћи велим да остану хладнокрвни у сваком случају, нека се евоцирају својим немиром одлагање споразума. Ми, индијске жене, ваше сестре, молимо се, да ћете нас разумети, као ћери ваше молимо вас да се споразумете, као матере ваше тражимо да одгодите мирним путем све несугласпице, да можемо отклонити све препреке пред претстојећим радом.«

Завршила је са неколико лепих речи и признањем Macdonalcu.

У енглеским политичким круговима сматра се овај говор највећи политички успех Macdonalda.

Он је стекао симпатије пред индуским делегатима, који стрепе за својих хиљаду и сто интереса.

»Мене као жену — узела је реч Mrs. Subbarayen — највише тангира будућност наше деце. Сваки пут кад овде избије већи неспоразум помислим на будућу генерацију Индије. Осећам, као мати, да свака добра реч, сваки споразум, сваки стисак руку, олакшаће будући живот наше деце. Молим све делегате да имају у виду живот своје деце, онда ћемо поуздано наћи путеве за мир и уједињење воља конференције, упутио је озбиљне речи делегатима опомињући их на тешку одговорност заједничког рада, молећи, да се пређе на пријатељско решење свих проблема у корист Индије и целог човечанства.

После претсеника енглеске владе узела је реч Begum Shak Nawaz женски делегат из Индије. Говор њен, спонтан и непосредан, учинио је најдубљи утисак на све присутне. Природно је, да је говорила за мир. Друга делегаткиња Mrs. Subbarayen говорила је о благодети мира. Оба говора су изазвала нову атмосферу; делегати, мушкарци, су одмахнули када су ове две жене покушале, да изгладе све неједнакости и поруше све препреке, која су мушкарци створили.

»Дошао је дан практичних предлога и време солидног конструктивног рада, — рекла је Begum Shak Nawaz — молим Вас да добро промислите да успех наше мисије зависи од стварања индуско-мухамеданске заједнице. Ако се ујединимо, ако се спорazумемо, ми ћемо постајати, наша ће домовина цветати, пропашћемо, ако будемо гајили неједнакости. Ми смо браћа и ако изгледа да има легије неспоразума међу нама. Крв нам потиче из једног извора, под истим сунцем смо се родили, живимо једно поред другог, радост и жалост су нам једнаки. Ко то заборави, заборавио је да смо ми сад за добро Индије овде.

— Браћи Индусима имам засебну реч: Будимо стрпљиви спрам наше мухамеданске браће. Ако им помажемо са љубављу, они ће нам исто са љубављу враћати. Мухамеданској браћи велим да остану хладнокрвни у сваком случају, нека се евоцирају

15 година забрањено је сексуално општење и преступник се казни, и ако родитељи или која трећа особа не туже, као што је био услов за кажњавање у старом законику. Посебну заштиту ужива омладина од 15—21 године и то нарочито женска омладина, које је социјално и економски несамостална. Казна је предвиђена за злоупотребу њиховог службеног односа, н. пр. казни се већ наговарања к интимностима.

Браколомство и конкубинат се уопште не казне. Хомосексуалност се казни само у случају, ако је обећање откупљено новцем, или преступ проведен са малолетном особом. Поведана је казна за ширење порнографске литературе и слика; смањена је казна за инцест, осим са особом под 21 годину.

Праг

Др. Јулка Хлапец-Ђорђевић.

Благост и скромност Jane Addamsove.

Познати немачки књижевник Емил Ludvig, који нарочито обрађује историјске личности, написао је за »Berliner-Tageblatt« есеј са називом »Пријатељи човечанства«. Међу приказаним личностима је описао и утиске приликом посете код претседнице Интернационалне лиге жена за мир и слободу, Jane Addamsove. Он пише:

»И о Jane Addamsovoj не могу скоро ништа друго написати него о њеном погледу. А која успомена је лепша! Треба крстарити на све стране по чикашким улицама док се не зауставе кола пред малим, скоро романтичним вратима. Ту нема вратара да пита, у које одељење желимо, или да каже — чекајте, позваћу директора. Одмах се улази у пријатну собу са сликама и ћилимима, где се воде разговори, чека се или пије чај. И ипак је овде улаз у један између највећих азила Америке. Пошто је овде једна жена стварала у лаганом развитку свој метод и основала без система домове за оне које је живот измрварио или који су само без пола, зато недостаје сваки апарат, свака препотенца која је обична код институција друштава. Можда има тај начин и своју слабу страну: али толико искрене топлине се слије у срца улазника, колико се уштеди на хладним бројевима, листама, упитницима.

Таква је и жена која је кроз своје осећање све ово остваривала. Стара је већ, на и болесна, али са погледом који потсећа на поглед Дусејеве — која је имала најдубљи поглед на свету. Унапред сам мислио да ће бити у благом расположењу и да ће тихо разговарати. Али, такве благости, такве скромности нисам очекивао код човека који ствара. Она, ћерка квекера, васпитана тако дубоко у томе да треба живети и радити за друге, није само све што је створила претрпела кроз искуство, него је и кроз искуство градила и градила, све више и више, и штитила све пред пакошћу хиљада и хиљада несвесних. Богаташи — ту као свуда — радије поклоне новац за импозантне, једнакомерне зграде, сврхе и доброчинства, него за мелодичне, неједнакомерне. Према јавном доброчинству стоји »Hull-House« Jane Addamsove као што стоји Исус према Павлу.

Сада је већ уморна, и кад се вратимо од разгледања, изгледа да је странци више не интересују као некад. Ни она, ни њено дело, не траже признање; и пошто се све разгранало у стотину малих брига, начрта и делова, који се међусобно преплићу — то је женска природа — зато сија из њених погледа нежност и одрицање, што преноси посетиоца у расположење благодарности, које је без речи, јер га сусреће тако љубазно ћутање«.

Сексуални преступи у новом кривичном законику Данске

Кривични законик у Данској прерађен је јањске године и донекле је остварио предлоге »Одбора стручњака за законодавне реформе«. У принципу је усвојио одбор идеологију модерне сексуологије, т. ј. да се не казне сексуални чини као такви него у толико, у колико значе озледу слободе и права самоопредељења друге особе. Некоји принципи нису примљени као н. пр. некажњивост вештачког побачаја, јер их је министар правде означио за прерадикалне. Али се види велика толерапција — казна је мања него што је била у старом законику. Покушај прекидања трудноће са невиним средствима казни се са годину дана затвора. Највећа казна у новоме законику Данске, доживотна робија — смртна казна не постоји више — важи за насиља. Строго се казни завођење к проституцији, искоришћавање сексуалног нагона уопште.

Нови законик обраћа велику пажњу малолетнима. Са девојчицама до 15 година забрањено је сексуално општење и преступник се казни, и ако родитељи или која трећа особа не туже, као што је био услов за кажњавање у старом законику. Посебну заштиту ужива омладина од 15—21 године и то нарочито женска омладина, које је социјално и економски несамостална. Казна је предвиђена за злоупотребу њиховог службеног односа, н. пр. казни се већ наговарања к интимностима.

Браколомство и конкубинат се уопште не казне. Хомосексуалност се казни само у случају, ако је обећање откупљено новцем, или преступ проведен са малолетном особом. Поведана је казна за ширење порнографске литературе и слика; смањена је казна за инцест, осим са особом под 21 годину.

Праг

Др. Јулка Хлапец-Ђорђевић.

Приходи американских жена

Пре кратког времена објавило је америчко министарство за финансије статистику, из које се види да је јањске године 511 особа имало годишњих прихода од милион и више. Међу овим милионарима је било 28 жена, од којих имају две више од 5 милиона годишњег прихода —обе су неудате.

Колики је удео америчке жене у привредном животу, види се из статистике коју је објавила нека ревија банака. По тој статистици је вотирало за порез од свих обвезника 41% жена. У Европи се још увек мисли да у Америци није тешко доћи до златних река, само ако је човек спретан и агилан. Но, без муке и борбе и тамо није лако за новац, нарочито не за жене. Оне морају издржати оштру конкуренцију, ако теже за добрим приходом. Две Американке, професори универзитета, желеле су да добију тачне информације о приходу жена у позиву. Оне су упутиле на 14.000 жена питања, на која еу добиле и одговоре. Одговори дају следећу слику: попречни приходи износе за жене на годину 1548 долара. Највећа старост жене у привредном животу је 16 година, највиша 64 године. Попречно раде америчке жене 13,7 година, а код неких износи радно доба више од 21

као она, бића од праха и пепела; пита душу да ли ће сећати мисли, која лута путевима спова жудећи за вечношћу и ретко потоне у вечиту светлост духа.

И наставља:

А кад се будемо
растале
мене већ сада боли
што теби
не може
жао бити
кад предаш земљи
одакле си га дигла
прах и пепео њен,
а који сада
тобож окиношторен је
млада жена
која има
злаћане косе,
и влажне зене,
и кротко тело,
око чијих се удова
меко савија
хармонија,
а које у покрету
зна да буде
и Ритам
и Песма...
Сети ме се
у твоме
дугоме, сјајноме путу
кроз векове,
душо,
коју волим
чисто платонски
а која си
— ко зна докле —
јоч увек
душа моја...

Ево још једног карактеристичног састава:

»Поезија осећања«, које нас остаља збуњеним и наводи нас да се запитамо: — Је ли то та мисична, спиритуална песникиња?

Са жаром једног мушкарца, једног сензуалног љубавника, дивна нас песникиња позива да до дна испразнимо пехар Лепоте, јер она неће да проспава живот, већ да га ужива.

Дубока тежња, жудно око, хоће да виде шта се крије иза мистериозних ведова Лепоте. Неће само небеске висине и бескрајност мора, већ хоће да у очи онога кога је изабрала уђуби своје очи, два немирна мора, две нежне бајке, два свежа цвета, два огледала неког лепшег света.

И уши жуде да уживају сву музику живота: од шуштања сувог лишћа до лепршања нежних лабудових крила; од бесног урлања ветрова до ритмичног бректања мора, од певања цврчка до крика страсти који је Бетовен назвао: »Sonata apassionata«.

И са жаром, који бива све већи, и чуло мириса захтева да ужива у мирису покошеног сена, мирису цветних круница по ле кише, али, још више, у сладострасном мирису тела младих жена које жели.

И пајзад поћна миловања... Пробати све, све; жарком и нервозном руком узбрати све плодове Лепоте и ужагреним устима искапити до дна пехар запоса, јер живот је кратак, његов огрон сладак а плодови Лепоте нису забрањени.

Али не. У поезији г-ђе Савић не преовлађује Бодлер. »Требник« дивне песникиње је још од ране младости »Подражавање Христу«, њен светитељ кога највише воли Св. Сава, најомиљенији писац Достојевски.

Поезија г-ђе Савић пре снагу из две велике љубави према Богу и љубави према људима. Као и велики руски писац, песникиња се спушта до најнижих степеница живота да би се приближила најбеднијим, најогорченијим бићима, које је људска брталност бацила у блато.

Од љубави према сиромашним, бедним, пониженим, песникиња се пење огромним степеницама чистоте и савршенства до Бога.

И ако се скине са тих степеница и врати се на земљу то је зато да поновн људима оно што сугерира жени да говори човеку:

Буди ми у мраку
Светлост,
ја ћу бити твоја звезда.
И ако се нађемо
Зајело у истом гнезду,
не заборавимо да младунцима
треба да дамо
Крила и Веру!
Веру дубоку за лет,
За осећање живота
Веру у Добро
у Св ту,
али поврх свега Веру
у високи лет,
јер чнамо
да човечност
живи и диже само
да лети у висине
и увек више... више... више!

*

Најглавнији елементи песама г-ђе Савић и најсавршенији, налазе се у песми »Пергаменти«, коју сам ја превео.

Борба осећаја и духа, љубав према сиромашним и бедним, стално уздизање ка Вечноме, поред бола и суза и духовне радости, его то је живот монаха српске Умбрије, који живе у манастирима Клисура, Студеница, Жича, Ватопед, Хиландар и толиким другим сјајима српске средњевековне светости и цивилизације.

И у једној божанственој кипи ружа од небесног плаветнила до саме земље, издиже се појава Св. Саве, који се одрекао престола и круне Немањића, да би постао апостол својих ближњих.

Песникиња Јела Савић чамиља да је спише, у којима Св. Сава говори о својој младости малога пажа и о сјају очевог двора, о крсташким ратовима и пролазу Барбаросе и о божјем позиву да остави земаљски живот, нашао у једном сандучету брат Стратоник у пећелу манастира Св. Симеуна, који су Турци 1814. г. запалили, пошто су побили калуђере и Хаџи-Продана, вође српских устаника.

Глас калуђера из Клисуре, брата Стратоника, који понавља глас Св. Саве, да би га предао вековима и да би потсетио људе да без патње и смрти нема васкрснуће, најлепша је песма коју је српска песникиња Јела Спиридоновић Савић испевала Светитељу, вери и историји свога народа.

године, а веома је мали број жена, које раде испод попречног дода. При упоређивању прихода жена и мушкараца дала је анкета занимљиве резултате. У примеру да жена и мушкарац имају само основну школску спрему, приходи су прилично једнаки и њихов највећи годишњи приход износи 1700 долара у старости од 40 година. Жене са вишом спремом имају годишњи приход 1800 долара у старости од 45 година, а мушкарац у исто дода и са истом спремом има годишњи приход 2800 долара. Још већа постаје разлика међу приходима кад жена и мушкарац имају академску спрему. Ванредно енергичне и вредне жене са академском спремом могу се попети у 55 години живота на годишњи приход око 2600 долара, а мушкарац прима овакав приход већ у старости од 26 година. Поред тога њему није потребно нарочито напрезање да постигне годишњи приход од 6000 долара.

Анкета поменутих професорка дала је још друге занимљиве податке, који лепо осветљују жену у позиву. Обично се мисли да жена улази у позив из голе жеље да докаже у пракси правилност теорије да су жена и мушкарац једнако способни за сваки позив, или зато да заради за своје нарочите потребе, за тоалете и забаве. Анкета је међутим доказала, да 40% жена својом зарадом издржава по једног или више чланова породице и да је мишљење да удата жена мање интензивно ради у позиву него неудата, сасвим погрешно. Жене које издржавају породицу зараде просечно годишње 1647 долара, а неудате жене са једнаком квалификацијом само 1492 долара.

Како се тумачи факт што академске и образоване жене зараде толико мање него што зараде мушкарци са истом спремом? Професорке које су изразиле анкету наводе за то ове разлоге: пре свега самосталн жена мора се борити против многих предрасуда и зато се њен рад посматра са већим неповерењем (можда намерно, оп. ур.); други разлог је у томе, што жене нису тако велики материјалисте као што су мушкарци и не раде у првоме реду због зараде него због самог рада. Оне више полажу на то да постигну радом унутарње задовољство и да се обогате искуством, које доноси рад у позиву, него да се упусте у лов за новац.

Модерно доба — модерна домаћица — модерна помоћница.

На скупштини Ј. Ж. С. лањске године у октобру у Загребу чули смо два добро промишљена реферата, који су нам показали тежње модерне домаћице и тежње њене модерне помоћнице. О домаћици је говорила госпођа *Минка Говекар* из Љубљане и са много убедљивости образложила је да треба да се организују домаћице, затим шта треба да ради њихова организација, нарочито обзиром на добру спрему домаћице. Као допуну тога реферата смо чули реферат госпође *Карић-Петрич* из Љубљане, која је већ дуго година помоћница. И она је тражила оснивање организације помоћница и добру спрему за тај позив, јер само на тај начин може девојка постати права помоћница, прави пријатељ куће, што би без сумње помогло да односи међу домаћицом и помоћницом постану искрени и добри. Многе између присутних делегата чуле су први пут озбиљне речи о једној и другој теми и многима се чинило све то тражење непотребно, а многима је било мило што су чуле нове мисли и прихватиле су их у жељи да би и код нас било у томе погледу бар приближно тако као што је већ на страни. Велики број домаћица мисли да је свако школовање за домаћицу непотребно, и као доказ наводе старо доба, кад се није ништа полагало на те ствари, а ипак су живели људи боље и били здравији. Те домаћице заборављају само једну ствар, т. ј. да је оно »златно« старо дода за увек утонуло и да се наше доба разликује од оног старог као што се разликује ноћ и дан. Данас се не живи више тако лагано као некад, данас иде све невероватном брзином, сваки доживи више потреса и зато живот тражи више физичког и душевног напора. Према таквом животу треба да је уређено и домаћинство, и зато домаћица треба да добије нарочиту спрему која одговара нашем времену. Исто важи и за помоћницу домаћице, јер се често дешава да није само помоћница, него да мора потпуно заменити домаћицу.

У свима модерним државама постоје већ школе за спремање домаћица и помоћница и велика стручна литература олакшава спремање и доцније самосталан рад. Немачке домаћице, н. пр., које имају веома чврсту организацију заједно су са надлежним министром и организацијом помоћница успеле да се већ 1923 уредио цео комплекс тога питања нарочитом уредбом. Ова уредба је проглашила све свега позив домаћице као самосталан позив, за позив као што су сви остали позиви; даље је регулисала све односе међу домаћицом и помоћницом, прописала наставни програм за школе домаћица и начин за полагање испита. На основу статистичких података, који кажу да је у Немачкој 93% свих домаћинства таквих, који обухватају породицу, даље само 4% домаћинства за појединe особе и 3% домаћинства у заводима, домаћице су закључиле да ће бити за помоћницу домаћице најбоља она спрема коју добије у кући. Берлинска организација домаћица је ради тога регулисала то питање на следећи начин: у нарочитој школи треба да се спремају самосталне домаћице за »мајсторе домаћинства«, које ће имати право да примају шегрте. Ти шегрти проведу одређено дода код мајстора, положе испит и приме диплому као помоћнице у домаћинству. Прва таква школа завршила је прошлог месеца свој рад, она је прва те врсте у Немачкој. У школи је било 30 самосталних домаћица, ученица, које су провеле у школи годину и четврт. Услови за пријем у ту школу јесу: општа наобразба и најмање пет година самосталног рада у домаћинству. Сваке недеље било је по 4 часа теоријске и практичне наставе, зато је школа трајала тако дуго. Програм наставе је следећи: све гране куваља, диететично кување, кућни послови са познавањем модерних техничких помоћних средстава, хемија животних намирница, физика при куваљу, познавање материјала, књиговодство, педагогика, хигијена.

Модерно доба тражи модерну домаћицу и модерну помоћницу — о томе би морала наша женска друштва размишљати и храбро се латити новог посла. »Сплошно женско друштво« у Љубљани већ је почело да ради у томе смислу, друштво »Атена« отворило је прошлог месеца вечерњи курс за помоћнице домаћица, а оне саме спују на иницијативу госпође Карић-Петрич своју организацију, и ако у Љубљани већ постоји једна таква организација. Организације помоћница постоје у Београду, и то две, од којих се једна већ спрема да подигне свој дом, као што смо читали пре кратког времена у љубљанском дневном листу »Slovenec«. Нека домаћице не заостају иза помоћница.

А. Ш.

Црвени крст за нашу децу

У току ове године је Главни Одбор Црвеног крста организовао један Одбор за помоћ деци, у који је позвао на сарадњу личности, које су се истакле у раду на заштити деце у Београду. Једним циркуларом је Главни одбор Ц. К. тражио од свих Обласних одбора да оснују исте одборе за помоћ деци у својим крајевима, како би се акција Црвеног крста проширила по целој земљи и постала нека врста средишта целокупног хуманог и социјалног рада на збрињавању деце, као и за одржавање везе наших друштава за заштиту деце са великим интернационалним организацијама, које имају исти циљ.

Црвени крст већ дуже година учествује у раду Интернационалне организације за помоћ деци, која има седиште у Женеви, а ново основани одбор је пријавио своје ступање у чланство једне нове велике интернационалне организације са седиштем у Њу-Јорку и зове се »Организација Златног Правила«. Да би манифестовао своју везу са овом организацијом, Одбор за Заштиту деце при Црвеном крсту је организовао Дечју недељу од 7—14 децембра, у циљу да, по принципима Њу-Јоршке организације, врши прошаганду, да се тих дана пробуди потреба код свих грађана, да сваки према својим моћима и према својим осећањима, да од себе што год за сиромашну и невољну децу. Ово давање мора да је свесно, и стављено на базу буђења свесне потребе код народа, да ускрате своје споредне потребе, којих је тако много, и да time даду свој прилог за помоћ деци, н. пр. одређи се свакодневног доброг ручка, и једног дана ручати сасвим скромно, а уштеду од тога дана дати организацији за помоћ деце, или н. пр. да се пушачи одрекну једнодневног пушења, а уштеду новца тога дана дати за децу. Тако, не само давање већ то буђење свести, да имамо издатке који су луксузни, и без којих можемо врло лако да живимо, док други немају могућности да задовоље ни најнеопходније животне потребе, утиче много да осетимо потребу да чинимо ближњем своме, из захвалности што је према нама живот био милостивији. Уводећи ову недељу, из солидарности према великом интернационалном покрету, који базира на речима из Св. Писма званим Златно правило *„Све што хоћете да вама чине људи, чините и ви њима.“* Црвени крст је отпочео велику своју акцију на заштити деце, акцију која у многим земљама служи Црвеноме крсту за његов благотворни утицај на ширење мирољубивости и милосрђа у човечанству, што је његов најглавнији циљ.

Белешке

Жене на Универзитетима Г-ђа Лејнаб Камел (Leinab Kamel) добила је катедру природних наука на Каирском универзитету, после завршених студија у Лондону. Ово је прва жена професор универзитета у Египту.

У Финској је наименована друга жена за професора Универзитета гиноколошког факултета у Хелсингфору (Helsingfors) Др. Лаими Лајденис (Laimi Laidenius).

Прва жена доктор медицине у Енглеској. Др. Мери Шарлиб (Meri Scharlieb) умрла је у 85 години живота пре неколико недеља. Њени медицински радови у Индији и Енглеској били су веома цењени.

Борба противу жена. У Данској је основана нова партија националних социјалиста, која у првом члану свога програма тражи искључење жена из политичког живота.

Интересантна је ова појава, да и у земљама, у којима су жене показале веома лепе резултате у свом политичком раду, постоје овакве појаве у борби противу ослобођења жене. Интересантно је видети, на какву ће реакцију програм нове партије наићи код данских жена.

За почившу Дану Миленковић. Управне чланице Београдског Женског покрета уписале су поч. Дану Миленковић за добротвора Женског покрета са улогом од 500. дин.

Г-ђа Мира Брзаковић, редовна чланица Женског покрета, дала је прилог од 100 дин. за успомену на поч. Дану Миленковић. Управа искрено захваљује на прилогу, покојници вечан помен.

Нашим претплатницима

На почетку ове — **дванаесте** — године излажења **Женског покрета** молимо све досадање претплатнике да измире дужну преплату и да остану верни своме листу претплаћујући се и даље. Искрено их молимо да придобију за лист и нове претплатнике и да нам пошаљу њихове тачне адресе. У исто време молимо да нам јаве сваку промену свога боравка да не би наступиле непотребне пометње у примању листа.

Администрација ЖЕНСКОГ ПОКРЕТА

Управа Женског клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, као и оне које би желеле да се задрже дуже у Београду, да у Женском клубу, на најлепшем месту вароши, Кнегиње Љубице ул. бр. 1, могу добити следеће:

1) **Цео пансион. — 1200 д. месечно.**

Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кујну.

2) **Преноћиште, доручак, ручак, вечера — 50 дин. дневно.**

3) **Преноћиште и доручак — 30 дин. дневно.**

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дин.

Просторије Клуба тако су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету

Управа Женског клуба

ШТАМПАРИЈА ЧОЛОВИЋ И МАЦАРЕВИЋ — ЦАРА НИКОЛЕ II. (МАКЕНЗИЈЕВА) УЛИЦА БРОЈ 3. — БЕОГРАД. — ТЕЛЕФОН 11-42 и 47-35